

Abdulkadir SOYGÜDER*

* abdulkadirsoyguder@hotmail.com

Döviz Kurundaki Yükselişin Türkiye Lif Levha Dış Ticaretine Etkisi Üzerine Bir Araştırma

Özet

Türkiye'nin dış ticaretinde önemli bir alanı kaplayan orman ürünleri; kâğıt, mobilya, lif levha (MDF), yonga levha, OSB, kontrtabla, kontrplak, tomruk, kereste, ambalaj gibi katma değeri yüksek eşyaları kapsamaktadır. Bu çalışmada 441112, 441113 ve 441114 GTIP nolu lif levha eşyasının son zamanlardaki döviz kuru artışı karşısındaki dış ticaret verileri irdelenecektir. Trademap üzerinden; 2018-2023 yılları arasındaki lif levha eşyasına ait dış ticaret verileri çeyrek veriler şeklinde çekilmiş ve düzenlenmiştir. Lif levha dış ticaretinde söz sahibi olan ülkelerin verileri Trademap, Türkiye'de MDF üretimi de FAOSTAT sitesinden elde edilmiştir. Türkiye'de 2018-2023 yıllarına ait döviz kuru değişimi EVDS'den çeyrek veriler şeklinde elde edilmiş ve lif levha eşyasının döviz kuruna göre dış ticareti korelasyon ile regresyon analizleri ışığında yorumlanmıştır. Analizler neticesinde döviz kurundaki yükselmelerin %95 güvenilirlikte Türkiye'nin lif levha ihracatı ile anlamlı (%93), lif levha ithalatı ile anlamsız (%49) bir ilişkisi olduğu sonucuna varılmıştır. Türkiye'nin lif levha dış ticaretinin orman ürünleri dış ticareti içindeki hatırı sayılır katkısı da düşünüldüğünde ilerleyici potansiyelini aşikâr etme açısından bu çalışma literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Lif Levha, Döviz Kuru, İhracat, İthalat, Üretim, Dış Ticaret.

JEL Sınıflama Kodları: C32, C50, F10, F31, F39.

A Study on the Effect of the Rise in the Exchange Rate on Turkey's Fiberboard Foreign Trade

Abstract

Forest products covering an important area in Turkey's foreign trade; paper, furniture, fibreboard (MDF), particle board, OSB, contralade, plywood, logs, timber, packaging. In this study, foreign trade data of 441112, 441113 and 441114 HSCode numbered fiber board goods against the recent exchange rate increase will be examined. Via Trademap; Foreign trade data for fiber goods between 2018-2023 were drawn and arranged in the form of quarter data. The data of the countries that have a say in fiberboard foreign trade were obtained from Trademap, and MDF production in Turkey was obtained from FAOSTAT website. The exchange rate change for the years 2018-2023 in Turkey was obtained from EVDS in the form of quarterly data and interpreted in the light of the analysis of foreign trade of fiberboard goods according to the exchange rate in the light of correlation and regression analysis. As a result of the analysis, it was concluded that the increases in the exchange rate had a significant (93%) relationship with Turkey's fiberboard exports and a meaningless (49%) relationship with fiberboard imports with 95% reliability. Considering the considerable contribution of Turkey's fiberboard foreign trade in forest products foreign trade, it is thought that this study will contribute to the literature in terms of uncovering its progressive potential.

Keywords: Fiberboard, Exchange Rate, Export, Import, Production, Foreign Trade.

JEL Codes: C32, C50, F10, F31, F39.

Giriş

Lif levha; bitkisel liflerin mevcut doğal yapışma özelliği ile keçeleşmesinden veya ilave kimyasal yapıştırıcılardan faydalanarak elde edilen taslağın sıcak pres altında kurutulması ile elde edilen teknolojik bir ahşap malzemedir. Lif levha üretiminde genel amaç; kullanım alanlarında daha kararlı ve şekillendirilebilir odun esaslı ürünler elde etmektir. Kararlı ifadesinden maksat; malzemenin odun zararlılarına, her türlü çevresel etmenlere (ışık, sıcaklık, nem vb.), masif odunun yapısal bozukluklarına (reaksiyon odunu, budak, reçine akması, çalması vb.) karşı daha dirençli olmasıdır (Göker vd., 2002:13-36).

Dünya’da orman varlığının devam etmesi hatta ormanlık alanların genişlemesi ülke politikalarının hedeflenen amaçları içindedir. Çünkü ormanlık alanlar kısıtlıdır ve ahşaptan bir eşyanın kullanıma uygun hale gelmesi için tohumdan ağaç haline kadar uzun yıllar geçmesi gerekmektedir. Odun esaslı malzemeler yenilenebilir ve biyolojik malzeme olduğu için kıymet arz eder. İnsanlar, ihtiyacı olan orman ürünlerini daha dikkatli ve israf etmeden kullanması gereklidir. Bu bakımdan masif odunu kullanmak yerine ikame ürün olarak; odun esaslı orman ürünlerinin, bazı kimyasallarla muamele edilerek yeni bir teknolojik malzeme üreterek orman varlığına katkı sağlayabileceği fikri gelişmiştir. Tarihsel gelişimlerine bakıldığında; M.Ö 6. yüzyılda uzanan eski japon evlerinin duvarları lif levha üretim tekniği ile yapılması ve 1887 yılında ise Ernst Hubbard’ın ilk yonga levhayı üretmesi insanoğlunun odun esaslı biyokompozit materyallere ilgili olduğunu söyleyebiliriz (Eroğlu vd., 2000:351-5; Bozkurt vd., 1990:263-3). Bu çalışma lif levha olarak ham MDF (Medium Density Fiberboard) üzerine odaklanmıştır. MDF’lerde; altılı GTIP numarası 441112 olan kalınlığı 5 mm geçmeyenler, GTIP’i 441113 olan kalınlığı 5-9 mm olanlar, GTIP’i 441114 olan kalınlığı 9 mm üzerinde olanlar araştırılmıştır.

1. Türkiye’de Lif Levha Üretimi Ve Dış Ticareti

Lif levha aslında kâğıt sanayisiyle benzer bir üretim sürecine sahip olsa da kâğıt sektörü kadar kimyasal girdi içinde barındırmaz ve su ihtiyacı kâğıt kadar değildir. Fakat lif levha üretim tesisi de hatırı sayılır şekilde su istemektedir ki genelde bir ton lif üretimi için 250 m³ su lazımdır. Ayrıca lif levhada lignin maddesinin çıkarılmasına gerek yoktur ve lignin levha için doğal bir yapıştırıcı görevi de görmektedir. Lif levha %80 civarı bitkisel lif içerir ve masif ağaç malzemenin aksine fiziksel ve mekanik özellikleri levhanın her yerinde aynıdır. Farklı kimyasallar ve başka lignoselülozik malzemelerle lif levha üretimi araştırma konusu olmaya devam etmektedir (Berkel, 1955:23-47). Mesela atık lignoselülozik malzemeler (kâğıt, gazete kağıdı, mukavva vb.) ve bazı yıllık bitkiler (kenaf, buğday, saman sapları vb.) tekrar değerlendirilerek geri dönüşüm tesislerinde lif elde edilmesi hammadde arzına katkı sağlayabilmektedir (Kaya, 2015:225-37; Yalçın vd., 2020:142-149). Bu ikame lif kaynaklarıyla beraber çimento ile yapılan kompozit lif levhanın, düşük ısı iletkenliğine sahip olabileceği ve fiziksel-mekanik dirençlerde artma sağlanabileceği yapılan çalışmalarda rapor edilmiştir (Sangrutsamee, 2012:147-151).

Türkiye’de lif levha endüstrisi ilk 1958 yılında İzmir ilinde kurulmuş ve yılda 15.000 m³ üretim kapasitesindeydi. Özellikle 1980 sonrası modern mobilyaya olan talebin artmasıyla Türkiye’de ahşap esaslı levha üretiminde artma gözlemlenmiştir. 2012 yılına gelindiğinde Türkiye’de MDF üreten firma sayısı 20 olurken, sektörde söz sahibi ülke olan Çin’de 504’e ulaşmıştır (Akgül vd., 2013:117-125).

Tablo 1. ve Şekil 1. incelendiğinde Türkiye 2021 yılında 485.000 m³ kapasite ile lif levha üretirken; 407.5000 m³ kapasite ile yonga levha üretimine sahiptir. 2020 yılına ait üretim incelendiğinde ise önceki yıla nazaran %3.92 azalmaya uğramıştır.

Türkiye'nin lif levha üretim kapasitesinin giderek artması sevindirici olsa da özellikle hammadde konusunda dışa bağımlılığı devam etmektedir ki, bunun sebepleri arasında Türkiye'nin endüstriyel odunu sağlayacak orman varlığının yetersizliği en önemlisidir. Lif levha ve yonga levha üretimi için gerekli olan endüstriyel odunun %60 civarını yurt içinden karşılanmaktadır. Türkiye'de mobilya sektörünün günlük 30.000 m³ yonga ve lif levha kullandığı dikkate alındığında Tablo 1'deki ahşap levha üretim miktarı aslında mobilya ihtiyacını karşılar niteliktedir (İmren vd., 2021:149-159).

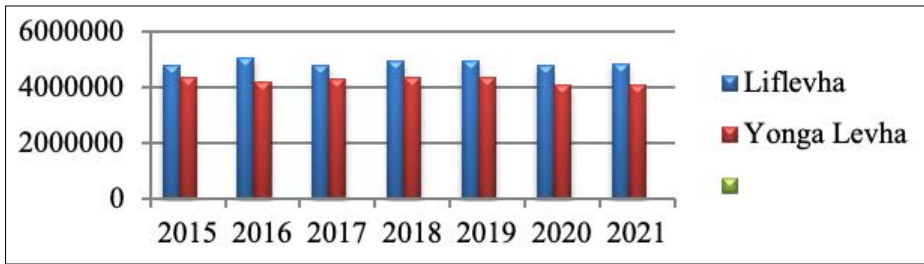
İstek vd. (2017:132-138) Türkiye'nin ahşap esaslı levha sektörünün GZFT analizini konu alan bir çalışma yaparak; güçlü, zayıf, fırsat ve tehdit

yönlerini irdelemiştir. Yapılan bu çalışmada güçlü ve fırsat yön olarak; işletmelerin 2000 yılı sonrası artması ile teknolojiye daha adapte olabilmesi, işçilik maliyetlerinin Avrupa Birliği (AB) ülkelerine göre ucuz olması, tesislerin deniz yolu ulaşımına yakın yerlerde kurulmuş olması, sektörün sorunlarıyla hemen ilgilenen politikaların varlığı, uluslararası fuar tanıtımlarında etkin olması, orman ürünleri hakkında kendini geliştirmiş mühendislerin varlığı sayılmaktadır. Zayıf yönler olarak; hammaddede %35-40 civarı dışa bağımlı olmamız, sektörün kalifiyeli ara elaman eksikliği, üniversite-sanayi iş birliğinin tatmin edici düzeye ulaşmaması, girdi maliyetlerinin fazla olması sayılmaktadır.

Tablo 1. Türkiye'de Lif Levha İle Yonga Levha Üretimi

Ürün	Türkiye'nin Üretim Kapasitesi (m ³)						
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Lif Levha	4.792.000	5.084.000	4.806.000	4.970.000	4.970.000	4.775.000	4.850.000
Yonga Levha	4.361.000	4.202.000	4.286.000	4.355.000	4.355.000	4.075.000	4.075.000

Kaynak: FAOSTAT, 2023 (Yazar tarafından düzenlenmiştir).

Şekil 1. Türkiye'de Lif Levha ile Yonga Levha Üretimi

Kaynak: FAOSTAT, 2023 (Yazar tarafından düzenlenmiştir).

Tablo 2. incelendiğinde Türkiye'nin lif levha üretim kapasitesinin en fazla 2016, ihracat miktarının en fazla 2019, ithalat miktarının en fazla 2015 yıllarında gerçekleştiği görülmektedir. Türkiye'nin lif levha üretim kapasitesinin 2019 yılından itibaren hafif bir azalma eğilimiyle seyrettiği görülmektedir. İhracat miktarı ise 2020 yılında bir önceki yıla göre %67,76 azalırken; önceki yıla göre 2021 yılında

%199,56 artışla devam etmiştir. İthalat miktarı ise 2015 yılından 2019 yılına dek azalan bir miktar izlerken; 2020 yılında bir önceki yıla nazaran %156,57 artış sergilemiş ve 2021 yılında %29,06 azalış göstermiştir. Toplam üretim kapasitesinden ihracat ve ithalat miktarı düşüldükten sonraki fark en fazla olduğu yıl 2020 yılında olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Türkiye'nin Lif Levha Üretimi, İhracat (EX) ve İthalat (IM) Miktarları

Orman Ürünü	m ³	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
	Üretim	4.792.000	5.084.000	4.806.000	4.970.000	4.970.000	4.775.000	4.850.000
Lif Levha	EX	610.900	590.000	942.000	832.000	1.160.113	374.000	1.120.378
	IM	405.200	332.000	215.100	88.200	33.518	86.000	61.000
EX+IM Toplam		1.016.100	922.000	1.157.100	920.200	1.193.631	460.000	1.181.378
Fark=ÜRE-TİM-(EX+IM)		3.775.900	4.162.000	3.648.900	4.049.800	3.776.369	4.315.000	3.668.622

Kaynak: FAO STAT, 2023 (Yazar tarafından düzenlenmiştir).

Tablo 3. incelendiğinde ise Türkiye'nin Dünya ülkelerine yaptığı toplam lif levha ihracat ve ithalat değerleri giderek artış gösterirken; 2020 dördüncü çeyreğine kadar normal seyir izleyen EX değeri 2020 dördüncü çeyreğinde %23,28 oranda artmıştır. İhracat değeri 2021 yılının ilk çeyreğinden itibaren yükselen bir eğilim seyretmiş ve en fazla ithalat değeri 2022 üçüncü çeyrekte olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Türkiye'nin Dünya Ülkelerine Lif Levha İhracat (EX) ve İthalat (IM) Değerleri.

YILLAR	ÇEYREK	BİN ABD DOLARI		
		EX	IM	EX+IM TOPLAM
2018	2018-Q1	65.964	7.039	73.003
	2018-Q2	67.499	7.699	75.198
	2018-Q3	65.638	4.833	70.471
	2018-Q4	72.912	3.106	76.018
2019	2019-Q1	66.151	2.111	68.262
	2019-Q2	75.272	2.662	77.934
	2019-Q3	69.750	2.764	72.514
	2019-Q4	73.153	2.385	75.538
2020	2020-Q1	66.363	2.971	69.334
	2020-Q2	67.564	3.313	70.877
	2020-Q3	88.323	3.839	92.162
	2020-Q4	108.886	5.076	113.962
2021	2021-Q1	99.225	5.058	104.283
	2021-Q2	121.422	3.212	124.634
	2021-Q3	111.360	2.748	114.108
	2021-Q4	133.016	3.047	136.063
2022	2022-Q1	125.982	7.039	133.021
	2022-Q2	133.562	17.209	150.771
	2022-Q3	119.958	26.504	146.462
	2022-Q4	145.669	7.495	153.164

Kaynak: TradeMap, 2023 (Yazar tarafından düzenlenmiştir).

Tablo 4. incelendiğinde 2022 yılı baz alındığında; 441112 GTIP (5mm ve altı kalınlığındaki) lif levhayı en çok Fas'a ihraç etmiştir. Irak'a ise 441113

GTIP (5-9mm kalınlığındaki) ve 441114 GTIP (9mm ve üstü kalınlığındaki) lif levha en çok ihraç edilmiştir. Tablo 5. incelendiğinde; Türkiye 2022 yılı baz alındığında; 441112 GTIP (5mm ve altı kalınlığındaki) lif levhayı en çok Macaristan'dan ithal etmiştir. Rusya'dan ise 441113 GTIP (5-9mm kalınlığındaki) ve 441114 GTIP (9mm ve üstü kalınlığındaki) lif levha en çok ithal edilmiştir. Türkiye'nin ahşap esaslı orman ürünlerinin uluslararası ticaretteki rekabet gücünü konu alan bir çalışmada; rekabet gücü GTIP 4411 ve 4413 eşyasında güçlü, 4415 eşyasında zayıf olduğu belirtilmiştir. Bunun sebebi ise; rekabet gücü yüksek GTIP eşyasının üretiminde yeni teknolojinin kullanımının, daha çok AR-GE yatırımının etkisi olabileceği ifade edilmiştir (Kara vd., 2019:15-32).

2. Dünya Ülkelerinde Lif Levha Dış Ticareti

GTIP bazında lif levhayı, Dünya ülkelerinden en çok ithal eden ülkelerin listesi Tablo 6.'da incelendiğinde Türkiye'nin ilk sıralarda olmadığı görülmektedir. GTIP bazında bakıldığında ilk sıraları Amerika Birleşik Devletleri (ABD) almaktadır. Türkiye'nin ahşap esaslı levha üretiminde AB ülkeleri ile rekabetinin olumlu yönde ilerlediğini belirten çalışmalar da mevcuttur (Müftüoğlu vd., 2019:41-49).

GTIP bazında lif levhayı, Dünya ülkelerine en çok ihraç eden ülkelerin listesi Tablo 7.'de incelendiğinde; Türkiye'nin özellikle 441114 GTIP nolu 9mm üstü kalınlıktaki MDF eşyasının ihracatında Çin'den sonra ikinci sırada görülmektedir. Özertan ve Çoşkun (2021:127-47) yaptıkları çalışmada bu çalışmayı destekleyici benzer sonuçlara ulaşmışlardır.

Tablo 4. Türkiye'nin Lif Levha İhrac Ettiği (EX) Ülkeler Listesi

GTİP	İTHALATÇI (İM) ÜLKELER	EX DEĞERİ (Bin ABD Doları)																			
		2018-Q1	2018-Q2	2018-Q3	2018-Q4	2019-Q1	2019-Q2	2019-Q3	2019-Q4	2020-Q1	2020-Q2	2020-Q3	2020-Q4	2021-Q1	2021-Q2	2021-Q3	2021-Q4	2022-Q1	2022-Q2	2022-Q3	2022-Q4
441112	Fas	56	208	26	58	89	87	196	71	120	194	145	412	887	1.912	485	1.270	2.239	1.371	533	2.130
	Peru	220	829	999	174	645	132	423	362	375	27	1.059	716	642	1.077	1.135	1.094	507	1.129	0	1.144
	Irak	35	13	23	137	245	614	97	87	222	365	441	388	42	242	162	320	261	396	404	782
	Gürcistan	43	37	83	60	28	70	54	87	38	36	159	97	25	126	25	119	22	144	390	363
	Yunanistan	46	10	0	35	12	5	21	34	25	14	22	18	10	0	0	55	141	45	209	342
441113	Irak	1.237	566	776	1.180	721	1.056	1.648	1.735	771	1.266	1.551	1.626	1.954	1.999	906	833	715	546	649	1.107
	Morokko	155	77	189	157	19	92	56	163	222	327	178	317	413	879	214	111	189	347	404	848
	Arnavutluk	90	176	455	505	1	161	230	250	334	299	23	341	404	111	189	347	404	345	163	612
	Gürcistan	377	389	421	552	454	332	385	324	458	158	289	588	395	439	105	341	174	200	286	461
	Bulgaristan	168	232	424	513	342	291	138	97	105	159	299	205	206	158	17	66	141	174	541	400
441114	Irak	7.768	8.965	10.371	15.597	11.555	12.025	11.475	15.398	7.763	11.052	13.017	17.417	13.538	14.226	16.228	23.252	13.806	15.759	21.149	29.521
	Morokko	1.537	1.447	1.237	1.130	2.125	2.621	1.901	2.641	2.379	1.919	2.986	7.593	6.446	8.302	6.368	9.443	13.493	9.126	7.499	15.818
	Cezayir	2.021	1.799	1.681	1.626	2.258	2.549	1.636	2.695	2.137	3.230	3.387	3.673	3.242	1.738	3.244	3.825	832	432	2.626	10.513
	Kanada	1.683	1.525	2.473	2.706	3.135	2.662	2.069	2.257	2.725	2.727	4.351	5.197	7.454	10.920	10.157	5.606	7.169	14.507	7.294	6.529
	Mısır	2.451	1.376	1.377	2.765	1.581	3.514	2.546	2.342	5.059	5.995	6.506	8.296	6.311	9.167	7.871	7.869	6.227	5.662	4.001	5.470

Kaynak: TradeMap, 2023 (Yazar tarafından düzenlenmiştir).

Tablo 5. Türkiye'nin Lif Levha İthal Ettiği (İM) Ülkeler Listesi.

GTİP	İHRACATÇI (EX) ÜLKELER	İTHAL DEĞERLERİ (Bin ABD Doları)																			
		2018-Q1	2018-Q2	2018-Q3	2018-Q4	2019-Q1	2019-Q2	2019-Q3	2019-Q4	2020-Q1	2020-Q2	2020-Q3	2020-Q4	2021-Q1	2021-Q2	2021-Q3	2021-Q4	2022-Q1	2022-Q2	2022-Q3	2022-Q4
441112	Macaristan	0	20	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	46	28	0	0	0	0	0	307
	Slovenya	272	401	218	197	296	248	162	324	266	29	169	271	342	190	219	291	560	321	431	271
	Çin	65	185	61	0	94	80	80	70	2	106	20	73	62	83	130	48	250	79	119	45
	İtalya	13	2	18	3	9	4	4	4	1	0	5	6	37	2	2	24	18	6	2	2
	Polonya	1	3	1	1	0	3	7	0	1	98	2	1	1	0	2	1	2	1	3	2
441113	Rusya	1.007	0	293	1	0	354	35	3	3	1	5	6	44	9	1	17	55	173	6.519	610
	Belçika	432	254	70	1.191	113	89	83	121	167	209	260	123	132	133	99	259	355	333	73	132
	Hindistan	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	44	60
	Avusturya	336	158	40	12	8	14	0	6	2	20	12	10	3	42	132	58	118	89	71	51
	İsviçre	46	69	36	395	366	21	41	112	5	29	11	0	0	19	55	28	0	56	113	40
441114	Rusya	1.261	2.541	3.160	48	117	0	170	65	403	51	0	0	320	0	0	1	563	5.717	14.402	4.753
	İtalya	115	249	11	68	7	160	24	50	44	9	50	9	17	32	127	67	31	28	47	282
	İspanya	390	385	268	263	199	376	349	231	252	201	424	431	401	313	313	239	191	324	137	189
	Romanya	1.142	1.235	3	2	3	372	724	276	158	902	794	1.289	1.444	763	60	215	1.731	804	359	101
	Belçika	277	211	114	151	111	173	112	181	176	201	198	325	266	47	108	291	283	169	195	81

Kaynak: TradeMap, 2023 (Yazar tarafından düzenlenmiştir).

Tablo 6. Dünya Ülkelerinden En Çok Lif Levha İthal Eden Ülkelerin Listesi

GTİP	Sıra	İTHALATÇI (İM) ÜLKELER	İM DEĞERİ (Bin ABD Doları)																			
			2018-Q1	2018-Q2	2018-Q3	2018-Q4	2019-Q1	2019-Q2	2019-Q3	2019-Q4	2020-Q1	2020-Q2	2020-Q3	2020-Q4	2021-Q1	2021-Q2	2021-Q3	2021-Q4	2022-Q1	2022-Q2	2022-Q3	2022-Q4
441112	1	ABD	15.972	13.810	16.521	17.184	13.053	17.888	16.999	15.668	18.543	20.006	23.391	24.534	32.769	35.628	34.711	36.931	46.170	54.175	61.506	50.600
	2	Japonya	34.334	35.587	36.003	39.011	39.244	36.613	38.264	41.838	32.415	33.257	30.898	32.090	28.741	31.993	33.872	38.904	43.268	46.245	54.908	45.101
	3	İtalya	27.508	27.263	24.160	24.581	23.398	24.002	20.103	24.246	22.708	14.826	25.503	28.644	29.918	29.801	29.703	33.781	44.533	50.833	43.376	40.447
	4	Hollanda	6.243	5.187	5.073	5.185	5.102	4.061	4.402	4.251	4.819	4.489	3.675	6.275	6.721	7.069	8.239	10.383	13.033	12.488	9.586	10.363
	5	İngiltere	14.640	12.929	10.061	9.662	9.799	8.879	8.646	8.019	8.493	4.480	8.623	8.350	9.524	9.682	8.574	8.969	14.377	12.002	9.686	9.908
441113	44	Türkiye	409	876	327	274	441	506	417	507	536	377	598	687	785	683	774	882	1.793	1.457	698	627
	1	ABD	59.009	69.377	61.432	54.627	49.144	58.804	54.952	50.738	47.050	51.188	51.073	44.843	55.265	51.449	53.480	69.034	75.497	88.478	78.536	51.704
	2	Fransa	23.749	23.647	22.986	28.717	35.989	32.181	27.942	27.679	29.660	27.125	35.134	28.970	37.421	43.342	41.178	37.237	37.565	38.920	26.809	27.196
	3	Hollanda	24.931	25.399	23.159	25.465	25.187	24.570	25.098	25.287	30.802	29.885	28.625	28.232	31.892	32.306	31.080	28.264	28.747	30.108	21.343	21.830
	4	İngiltere	17.521	19.099	18.213	21.278	22.950	20.532	19.846	23.698	21.437	12.699	28.690	30.333	23.364	32.156	34.334	30.390	36.525	26.217	21.535	21.473
441114	5	Almanya	30.825	26.957	25.847	24.352	24.794	24.579	23.044	22.569	22.177	25.070	33.105	37.099	33.727	35.758	33.567	33.905	28.634	25.599	19.329	17.667
	41	Türkiye	2.510	1.128	680	2.157	1.095	919	686	771	1.020	1.277	1.590	1.898	1.162	767	597	630	725	2.666	7.642	1.030
	1	ABD	193.425	203.297	199.164	197.709	173.334	180.706	197.727	179.931	191.341	175.052	199.943	207.408	207.520	237.412	257.699	264.846	313.456	467.974	470.596	333.804
	2	İngiltere	53.190	53.715	47.148	45.309	53.151	43.157	51.933	43.977	43.583	25.732	53.685	56.755	62.414	73.616	72.377	76.940	86.724	91.234	86.324	75.170
	3	İtalya	31.062	28.765	24.606	27.946	31.674	30.051	24.331	24.369	24.747	15.786	28.038	26.322	28.606	29.194	28.294	27.791	48.754	56.659	40.783	48.008
441114	4	Kanada	64.587	60.836	60.113	50.286	45.668	54.311	51.644	43.124	41.590	41.180	42.862	55.988	58.882	68.019	70.089	57.736	51.771	70.644	68.383	47.459
	5	Fransa	35.516	36.654	27.695	31.844	37.289	36.826	32.560	30.173	30.914	27.446	34.370	33.787	35.100	36.357	36.003	33.034	41.154	47.520	34.581	39.439
	28	Türkiye	4.120	5.695	3.826	675	575	1.237	1.661	1.107	1.415	1.659	1.651	2.491	3.111	1.762	1.377	1.535	4.521	13.086	18.164	5.838

Kaynak: TradeMap, 2023 (Yazar tarafından düzenlenmiştir).

Tablo 7. Dünya Ülkelerine En Çok Lif Levha İhraç Eden Ülkelerin Listesi

GTİP	Sıra	İHRACAT (EX) YAPAN ÜLKELER	EX DEĞERLERİ (Bin ABD Dolar)																			
			2018-Q1	2018-Q2	2018-Q3	2018-Q4	2019-Q1	2019-Q2	2019-Q3	2019-Q4	2020-Q1	2020-Q2	2020-Q3	2020-Q4	2021-Q1	2021-Q2	2021-Q3	2021-Q4	2022-Q1	2022-Q2	2022-Q3	2022-Q4
441112	1	Tayland	32.375	37.286	32.292	32.331	33.457	30.561	33.785	35.539	34.272	27.370	34.795	34.884	45.480	49.928	51.366	57.128	56.123	48.539	40.044	42.457
	2	Çin	20.084	23.699	22.538	27.951	22.727	28.835	22.573	21.269	16.116	21.183	22.783	25.234	30.664	57.289	53.790	60.339	49.427	79.790	34.700	39.249
	3	Polonya	30.404	24.964	20.351	31.061	23.733	24.809	22.553	24.597	25.682	19.258	27.142	24.398	26.662	28.230	28.826	34.753	41.010	38.823	33.017	34.855
	4	Yeni Zelanda	21.948	25.940	22.220	23.342	20.594	22.765	21.281	18.941	18.707	14.286	21.528	18.833	19.213	21.733	20.642	20.830	24.516	22.939	29.289	25.740
	5	Malezya	15.516	16.170	17.208	20.679	20.504	17.983	22.227	21.124	17.652	16.328	16.614	18.405	16.243	16.133	17.736	18.847	23.627	21.542	24.272	21.395
441113	13	Türkiye	3.670	4.223	3.791	3.988	4.457	3.707	3.835	3.736	2.484	3.124	3.850	4.160	3.815	6.481	3.876	6.859	5.057	5.841	5.394	6.631
	1	Almanya	86.596	84.722	83.021	110.032	123.599	123.838	114.416	110.501	122.022	105.633	143.960	137.453	148.363	162.394	162.929	147.132	144.759	146.396	123.912	110.425
	2	Çin	58.727	71.126	65.768	64.728	46.825	55.064	52.245	48.374	32.325	34.114	45.113	51.848	44.952	63.974	54.483	49.739	51.005	48.677	50.521	46.970
	3	Avusturya	51.725	51.313	41.394	46.556	51.628	47.601	48.573	42.923	45.320	41.178	58.715	59.964	68.502	69.831	78.514	70.742	57.746	48.046	38.473	32.163
	4	Tayland	15.309	16.319	16.045	10.311	12.654	13.200	17.470	15.544	17.423	10.991	16.179	17.554	16.408	20.326	25.147	21.604	25.663	21.318	18.947	20.807
441114	5	Bekica	88.905	83.809	77.015	80.686	87.179	86.698	79.507	75.871	74.874	62.951	90.362	97.005	114.159	121.248	108.070	103.427	112.748	68.312	18.732	18.159
	2	Türkiye	7.925	7.685	6.599	6.846	6.637	7.941	7.357	7.262	6.274	6.266	8.094	8.043	7.612	7.999	4.325	6.965	9.381	6.822	8.236	7.707
	1	Çin	144.075	178.829	149.726	165.362	111.174	152.741	148.609	130.296	99.083	103.863	127.772	165.189	149.553	209.044	173.263	156.118	166.661	205.191	168.344	165.062
	3	Almanya	111.284	115.918	108.454	106.295	114.868	116.573	108.398	103.125	110.332	95.063	116.390	125.223	138.143	139.836	146.688	142.326	164.946	164.678	135.883	124.092
	4	Tayland	73.973	69.231	83.540	72.827	70.095	80.053	85.017	73.503	82.119	76.111	66.271	98.048	96.931	100.230	121.704	123.516	103.135	107.572	106.574	112.359
441114	6	Şili	59.293	59.069	69.012	70.237	59.281	62.285	67.563	68.090	59.157	64.988	69.315	68.003	67.807	76.921	95.099	105.213	108.033	145.543	176.188	94.300
	6	İspanya	47.306	49.408	38.657	43.257	43.270	43.924	40.149	39.758	39.581	29.787	37.340	52.449	53.010	62.247	60.189	67.539	64.453	78.316	70.813	86.618

Kaynak: TradeMap, 2023 (Yazar tarafından düzenlenmiştir).

Tablo 8. Orman Ürünleri Dış Ticaretinde MDF'nin Katkısı (%)

YIL	EX/ İM (bin ABD)	44 NOLU FASIL	47 NOLU FASIL	48 NOLU FASIL	44-47-48 TOPLAMI	441112	441113	441114	441112-441113-441114 TOPLAMI	MDF'NİN ORMAN ÜRÜNLERİ İÇİNDEKİ PAYI (%)
2018	İhracat	826.635	32.568	1.715.786	2.574.989	15.671	29.053	227.248	271.972	10,6
	İthalat	827.893	1.088.463	2.749.839	4.666.195	1.886	6.474	14.316	22.676	0,5
2019	İhracat	874.894	57.850	1.785.426	2.718.170	15.401	28.535	239.359	283.295	10,4
	İthalat	423.504	997.960	2.530.897	3.952.361	1.867	3.028	4.544	9.439	0,2
2020	İhracat	977.025	60.712	1.725.418	2.763.155	13.615	28.664	288.568	330.847	12,0
	İthalat	444.065	935.874	2.428.686	3.808.625	2.205	5.787	7.225	15.217	0,4
2021	İhracat	1.473.783	78.348	2.163.005	3.715.136	20.980	26.889	416.979	464.848	12,5
	İthalat	485.105	1.231.402	2.741.500	4.458.007	3.125	3.155	7.785	14.065	0,3
2022	İhracat	1.819.493	168.960	2.843.396	4.831.849	22.865	32.136	469.883	524.884	10,9
	İthalat	784.846	1.812.002	4.055.261	6.652.109	4.576	12.064	41.609	58.249	0,9

Kaynak: TradeMap, 2023 (Yazar tarafından düzenlenmiştir).

3. Döviz Kurunun Etkisi

Uluslararası ticarete ülkelerde yaşanan döviz kuru oynaklığı, şirketleri zora sokabilecek bir etken olup şirketlerin döviz kuru oynaklığına karşı önlem alıp rekabet güçlerini korumaları gerekmektedir. Döviz kurunun dalgalanma sebepleri; enflasyon, yabancı paraya karşı yatırımcıların güven duygusu, politik uygulamalar, ödemeler dengesi sayılabilir. Döviz kuru karşısında ülke parası değerlenirse ihracat değeri düşerken ithalat değeri artar ve ödemeler bilançosu fazla verir. Bu durumun tersi ülke parasının değer kaybetmesinde de gerçekleşir (Öztürk, 2020:120-33). Yapılan başka bir çalışmada; 1980-2001 yıllarındaki, kur politikasından kaynaklı, kur değişiminin dış ticaret üzerindeki etkisinin az olduğu ve ilişkisinin de zayıf olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Barışık vd., 2006:71-84).

Kurdaki hareketliliğin, gelişmiş ülkelerin dış ticaretlerine etkisinin az olduğunu savunan çalışmalara ek olarak; küçük ölçekli işletmelerin rekabet gücünü kırabileceğini savunan çalışmalar da vardır (Karadağ, 2020:166-62; Orman, 2022:97-30). Döviz kurundaki oynaklığın ülke içindeki ürünlerin fiyatlarına etkisinin nasıl olacağını araştıran bir çalışmada; parasal otoritenin güvenilirliği ve uygulanan ekonomi politikaları rolünün fazla olduğu ve ülke içindeki fiyatlara olumsuz etkinin katma değeri yüksek ürünler üretilerek yok edilebileceğini rapor edilmiştir (Korkmaz vd., 2015:69-85).

Sarı (2010:31-44) yaptığı bir çalışmada; döviz kuru oynaklığının Türkiye'nin ithalat değerlerine ilgisinin çok olduğu ve ithalatçıların döviz kuru

riskinden kaçınmadıkları zaman etkisini fazlaca hissedebileceğini belirtmiştir. Kur belirsizliğinin ihracat üzerine etkisini araştıran başka bir çalışmada; ihracatçıların uzun dönemde kur belirsizliğine karşı önlem alarak kurtulmasıyla ihracat hacimlerinde artış olabileceğini belirtmiştir. Kur belirsizliğine karşı korunamayan ihracatçının ihracat hacminde azalma yaşayabileceği ayrıca belirtilmiştir (Tarı vd., 2009:95-105). Petek vd. (2020:39-48) yaptıkları bir çalışmada; Türkiye'de reel efektif döviz kuru ile imalat sanayisi arasındaki ilişkinin yüksek ama negatif yönde olduğunu, reel efektif kurundaki düşmenin imalat miktarını artırdığını rapor etmişlerdir. Bunun nedenini ise %77 oranında ara mal ithal ederek imalat sanayisinin üretim yapılmasına bağlamışlardır. Bu sorundan kaçınmak için; daha çok katma değeri yüksek ürünler imal etme, ara mal ikamesi için politikalar üretme şeklinde tavsiyelere yer vermişlerdir.

Bu çalışmada amaç; Türkiye'de son zamanlarda yaşanan döviz kurundaki oynaklığın lif levha ihracat ve ithalatında ne gibi bir etki yapabildiğini ortaya koymaktır. Türkiye'nin döviz kuru Tablo 9. incelendiğinde özellikle 2021 yılının üçüncü çeyreğinde Dolar alış kuru bir öncekine göre %30.87'lik; Euro alış kuru %21.04'lük büyük bir sıçrama yapmış ve sürekli artarak devam etmiştir.

4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun otuzuncu maddesinde belirtildiği üzere; eşyanın gümrük kıymetine esas olacak değeri T.C Merkez Bankası döviz satış kuru üzerinden Türk Lirası'na çevrilerek hesaplanır. Yıllar içinde çeyreklik veriler olarak 2018-2022 arasındaki Dolar ve Euro alış/satış kurları Tablo 9.'da verilmiştir.

Tablo 9. Türkiye’de Döviz Kuru Ve Lif Levha Dış Ticaretine Ait Veriler

YIL	Çeyreklik	EX (Bin ABD Doları)	IM (Bin ABD Doları)	DIŞ TİCARET HACMİ (Bin ABD Doları)	Dolar Satış Kuru (TL)	Euro Satış (TL)
2018	2018-Q1	65.964	14.074	80.038	3,82	4,692
	2018-Q2	67.499	15.399	82.898	4,37	5,214
	2018-Q3	65.638	9.668	75.306	5,59	6,502
	2018-Q4	72.912	6.213	79.125	5,53	6,311
2019	2019-Q1	66.151	4.222	70.373	5,37	6,102
	2019-Q2	75.272	5.325	80.597	5,88	6,608
	2019-Q3	69.750	5.529	75.279	5,68	6,321
	2019-Q4	73.153	4.767	77.920	5,8	6,415
2020	2020-Q1	66.363	5.941	72.304	6,1	6,735
	2020-Q2	67.564	6.626	74.190	6,87	7,561
	2020-Q3	88.323	7.677	96.000	7,22	8,439
	2020-Q4	108.886	10.152	119.038	7,88	9,389
2021	2021-Q1	99.225	10.114	109.339	7,39	8,911
	2021-Q2	121.422	6.425	127.847	8,38	10,099
	2021-Q3	111.360	5.496	116.856	8,54	10,075
	2021-Q4	133.016	6.095	139.111	11,18	12,76
2022	2022-Q1	125.982	14.078	140.060	13,95	15,649
	2022-Q2	133.562	34.418	167.980	15,81	16,87
	2022-Q3	119.958	53.009	172.967	17,95	18,102
	2022-Q4	145.669	14.990	160.659	18,63	19,003

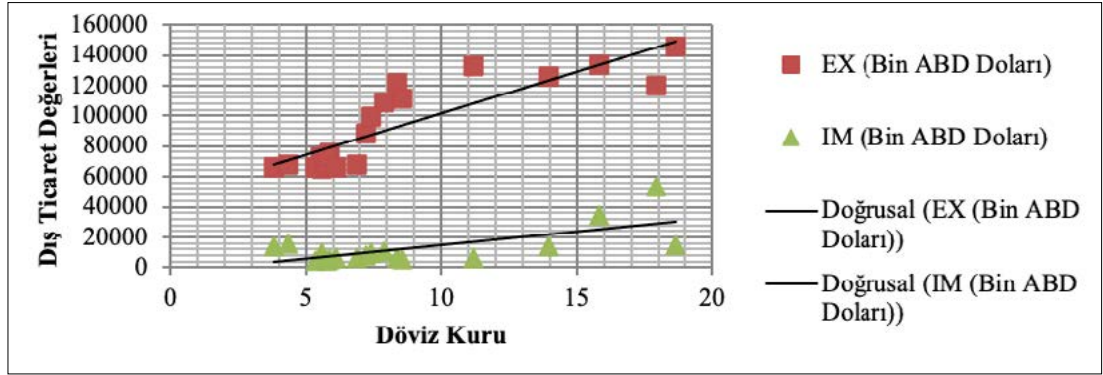
Kaynak: EVDS, 2023 (Yazar tarafından düzenlenmiştir).

Dolar ve Euro satış kurundaki değişimler ile lif levha ihracat ve ithalatı arasında bir ilişki olup olmadığını belirlemek için korelasyon analizi yapılmış ve Tablo 10. ile Çizelge 2.'de gösterilmiştir. Tablo 10 incelendiğinde; lif levha ihracat (EX) değeri, Dolar satış kuru ve Euro satış kuru ile arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır diyebiliriz. Çünkü tablo 10'daki değerler mutlak ilişki düzeyi olan "1" değerine yakındır. Fakat lif levha ithalatı ile döviz kurundaki değişimler arasındaki ilişki ihracat kadar mükemmel değildir. Bunu Çizelge 2.'de görmek mümkündür. Korelasyon çizgisine ihracat verileri daha yakın dağılım sergilerken ithalatta bu daha yeknesak kalmıştır.

Tablo 10. Döviz Kuru İle İhracat/İthalat Arasındaki Korelasyon

	Dolar Satış Kuru (TL)	Euro Satış (TL)	EX (Bin ABD Doları)
EX (Bin ABD Doları)	0,8662737	0,906573645	1
IM (Bin ABD Doları)	0,685255218	0,65244262	0,420248981

Kaynak: EVDS, 2023 (Yazar tarafından düzenlenmiştir).

Çizelge 2. Döviz Kuru İle Lif Levha Dış Ticareti Arasındaki Korelasyon Grafiği

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 11.'deki ihracat regresyon analiz sonuçları incelendiğinde $p < 0,05$ (0,00208666) olduğu için; döviz kurundaki değişim %93 oranında ihracat değerlerinde pozitif yönde bir etki yaptığı sonucu çıkarabiliriz. Yani her iki değişken de olumlu yönde artarak ilişkilerine devam etmişlerdir. P-değerine bakıldığında ise %95 güvenlilikte seyreden bir ilişkinin olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 11. İhracat ve İthalatta Regresyon Analizleri

İHRACAT	Çoklu R	0,969572245			
	R Kare	0,940070339			
	ANOVA	df	SS	F	Anlamlık F
	Regresyon	2	14229840348	133,3329396	4,0734E-11
	Fark	17	907155001		
	Toplam	19	15136995349		
		Katsayılar	Standart Hata	t-İstatistiği	P-Değeri
	Kesişim	19028,56163	5247,481103	3,626227756	0,00208666
	Dolar Satış Kuru (TL)	-20982,7548	3623,766485	-5,790316489	2,1739E-05
	Euro Satış (TL)	26621,4324	3629,632459	7,334470554	1,1663E-06
İTHALAT	Çoklu R	0,7412617			
	R Kare	0,549468908			
	ANOVA	df	SS	F	Anlamlık F
	Regresyon	2	1456691183	10,36662241	0,00113936
	Fark	17	1194398191		
	Toplam	19	2651089374		
		Katsayılar	Standart Hata	t-İstatistiği	P-Değeri
	Kesişim	4086,197348	6021,222867	0,67863247	0,50650485
	Dolar Satış Kuru (TL)	8986,582335	4158,09132	2,161227747	0,0452371
	Euro Satış (TL)	-7231,29629	4164,822232	-1,736279698	0,10060033

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 11. incelendiğinde; döviz kuru değişiminin lif levha ithalatında %50 civarı etkisi olduğu görülmektedir. Döviz kurundaki değişim lif levha ithalatındaki değişime çok da etki etmediği sonucuna varılmaktadır.

Sonuç

Ahşap esaslı orman ürünleri içinde MDF olarak bilinen lif levhanın ihracatında Türkiye ikinci sırada yer alarak pazarda rekabet gücünü kanıtlamıştır. Tablo 8. incelendiğinde; lif levha dış ticaretinde orman ürünleri içindeki dış ticaret payına oranla ihracatta %10,4'ten 12,5'e ulaşması lif levha dış ticaretinin ilerleyici bir potansiyele sahip

olduğu yorumu yapılabilir. MDF'de 2021 yılı baz alındığında, Türkiye'de 4.850.000 m³ üretimine karşılık ithalat miktarının 61.000 m³'te kalması lif levhanın ihracattaki gücünü de göstermektedir. İhracattaki değerlerin son zamanlardaki döviz kuru oynaklığından pozitif yönde etkilendiği, döviz kuru artışının lif levha ihracat değerini de artırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Lif levhanın ithalat değeri ile döviz kuru oynaklığı arasında pek de anlamlı bir ilişkisinin olmadığı sonucuna varılmıştır. Bu anlamsız ilişkinin varlığı; ithalatçıların kurda yaşanan bu oynaklığı bir risk olarak değerlendirip ekonomik kararlarını net verememeleri veya risk almada çekinmeleri olarak yorumlanabilir. Acaravcı

ve Dağlı (2021:213-232) yaptıkları çalışmada; döviz kurunda yaşanan ani değişimlerin ithalati olumsuz etkilediği sonucuna ulaşmışlardır.

İhracat ile döviz kuru oynaklığının nedensellik bakımından anlamlı ilişkisinin arkasında; Türkiye’de lif levha üreten şirketlerin risk alma konusunda daha kararlı olmaları ve devletin üreticiler ile ihracatçıları koruyucu veya teşvik edici bazı politikalar uygulaması olabileceği yorumu yapılabilir. Nitekim Tarı ve Yıldırım (2009:95-105) yaptıkları çalışmada; döviz kuru oynaklığının getirdiği kur riskini, ihracatçıların içselleştirmeleri (göz ardı edebilme özgüveni) ve korunma yöntemlerinden yararlanmaları sayesinde olumsuz etkilenmeyecekleri yorumuna yer vermişlerdir. Türkiye’deki ihracatın teşvik edilmesine dair devletçe yapılan adımlar, 2020 yılında 31260 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan ve Gümrük Yönetmeliği’nde antrepo işleticilerine de götürü teminat ile yaygın götürü teminat verebilme yetkisinin tanınması, bazı ithalatçılara yerinde gümrükleme ve izinli alıcı yetkisi verilmesi gibi kolaylıklar da ihracatçılar ve üreticiler için dış ticaretlerinde olumlu etki sağlamıştır yorumu yapılabilir.

Türkiye orman varlığı açısından her ne kadar rakiplerinin gerisinde kalsa da katma değeri yüksek lif levha ihracatında söz sahibi ülke olması kayda değer bir gelişmedir. Türkiye’nin lif levha üretiminde; teknolojik alt yapısının daha da geliştirmesi, kalifiye ara elaman yetiştirmesi, daha çeşitli ürünler üretmesi, sektörün ihtiyaçlarına hemen çözüm bulacak politikaları sahaya uygulaması, AR-GE harcamalarını artırması, endüstriyel odun için orman varlığını fazlalaştırması, lignoselülozik malzemelerden lif eldesine önem verilmesi ve endüstride bu liflerin kullanımının artırılması gibi adımlarla sektörde ihracat birincisi olmayı hedeflemelidir. Ek olarak lif levha üretiminde hammadde kaynağı olarak; atık kâğıt, atık lignoselülozik malzemeler, odun dışı orman ürünleri ve yıllık bitkilerin değerlendirilmesiyle

lif üretimi sağlanması Türkiye’nin odun lifine ait hammadde ihtiyacını rahatlatacaktır. Lif levha üretiminde çimento gibi farklı malzemelerle yeni kompozit lif levha üretiminin avantajları da değerlendirilmelidir. Ticaret Bakanlığı tarafından; 04/06/2021 tarih ve 31501 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan düzenlemede 4411 GTİP nolu eşyasını ihracı kayda bağlı eşyalar listesine almıştır. Bu düzenleme ile lif levha eşyasının ihracatında bir yavaşlatmaya gidilmiştir. Bu tarz yavaşlatma iç piyasada lif levha eşyasının fiyatının artmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Literatürün bu konuda bir çalışma yapması ve ihracı kayda bağlanmasının lif levha dış ticaretine nasıl bir etki yapacağı tartışması önerilmektedir.

Kaynakça

1. 4458 Sayılı Gümrük Kanunu. (1999), <https://www.mevzuat.gov.tr/aramasonuc>, Erişim 01.03.2023.
2. Acaravcı, A., Dağlı, Ö. (2021), “Döviz Kurundaki Değişkenliğin Türkiye Dış Ticaretine Etkisi”, Uluslararası Ekonomi ve Yenilik Dergisi, 7(2), 213-232.
3. Akgül, M., Çamlıbel, O., Gedik, T. (2013), “Türkiye Ve Dünyadaki Mdf Endüstrisine Genel Bir Bakış”, Düzce Üniversitesi Orman Fakültesi Ormanlık Dergisi, 9(2), 117-125.
4. Barışık, S., Demircioğlu, E. (2006), “Türkiye’de Döviz Kuru Rejimi, Konvertibilete, İhracat-İthalat İlişkisi 1980-2001”, Uluslararası Yönetim İktisat Ve İşletme Dergisi, 2(3), 71-84.
5. Berkel, A. (1955), “Lif Levhaları Sanayii Ve Hammadde İstekleri”, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 5(1), 23-47.
6. Bozkurt, A.Y., Göker, Y. (1990), “Yongalevha Endüstrisi”, İstanbul Üniversitesi Basımevi ve Film Merkezi.
7. Eroğlu, H., Usta, M. (2000), “Liflevha Üretim Teknolojisi”, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Orman Fakültesi, Genel Yayın No:200, Fakülte Yayın No: 30, 351-.
8. Food and Agriculture Organization Of The United Nations. (2023), <https://www.fao.org/faostat/en/#data/FO>, Erişim: 01.04.2023.
9. Göker, Y., Akbulut, T., Aynılmış, N. (2002), “Türkiye’de Üretilen Mdf Levhaların Teknolojik Özellikleri”, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 54(1), 13-36.
10. ITC. Uluslararası Ticaret Merkezi. (2023), International Trade Centre, TradeMap, https://www.trademapp.org/Country_SelProduct_TS.aspx?nvpm=1%7c%7c%7c%-7c%7c44%7c%7c%7c2%7c1%7c1%7c2%7c2%7c1%7c2%7c1%7c1%7c1, Erişim: 10.04.2023.

11. İmren, E., Kaygın, B. (2021), "Türkiye Mobilya Sektörü Dış Ticaretinin Zaman Serileri Yöntemiyle Tahmini", *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 23(1), 149-159.
12. İstek, A., Özlüsoy, İ., Kızılkaya, A. (2017), "Türkiye Ahşap Esaslı Levha Sektör Analizi", *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 19(1), 132-138.
13. Kara, O., Şahin, Ö., Bekar, İ., Kayacan, B. (2019), "Endüstriyel Ağaç Ve Ahşap Ürünleri Sektörünün Uluslararası Rekabet Gücü Analizi: Türkiye Örneği", *Ekonomik Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 15(1), 15-32.
14. Karadağ, S. (2020), "Dış Ticaret Yapan İşletmelerde Döviz Kuru Riski Yönetimi: Türkiye'de Mobilya Sektöründe Bir Araştırma", *İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Doktora Tezi*.
15. Kaya, A.İ. (2015), "Atık Kağıtlardan Geri Kazanılmış Liflerden Kompozit Malzeme Üretim Olanaklarının Araştırılması", *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi*.
16. Korkmaz, S., Bayır, M. (2015), "Döviz Kuru Dalgalanmalarının Yurtiçi Fiyatlara Etkisi", *Niğde Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Yıl: Ekim 2015, Cilt-Sayı: 8 (4), 69-85.
17. Müftüoğlu, G., Kayacan, B. (2019), "Türkiye'deki Ormana Dayalı Sektörlerin Dış Ticaret Rekabet Gücü Analizi", *Turkish Journal of Forestry*, 20(1), 41-49.
18. Orman, T. (2022), "Döviz Kuru Oynaklığının Türkiye Tarım Ürünleri Dış Ticaretine Etkisi", *Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi*.
19. Özertan, G., Çoşkun, A. (2021), Ahşap Kullanımının Artırılması İçin Masif Ahşap Sektörü Durum Analizi, *Sonuç Raporu, Orman Genel Müdürlüğü, Ankara*, <https://www.ogm.gov.tr/tr/e-kutuphane-sitesi/Yayinlar/Masif%20Ah%C5%9Fap%20Sekt%C3%B6r%C3%BC%20Raporu.pdf>, Erişim: 11.06.2023.
20. Öztürk, M. (2020), "Uluslararası Ticaret Yapan Şirketlerin Döviz Kuru Riski Yönetimi: Mobilya Sektörü Üzerine Bir Uygulama", *Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası Ticaret Ve Lojistik Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi*.
21. Petek, A., Altun, C., Petek, F. F. (2020), "Türkiye'de Reel Etkif Döviz Kuru Ve İmalat Sanayi Üretimine Karşılaştırmalı Analizi (2008-2020 Dönemi)", *Nazilli İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1(1), 39-48.
22. Resmi Gazete (2021), "İhracı Kayda Bağlı Mallara İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: İhracat 2006/7)'De Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (İhracat 2021/5)", *Ankara*, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/06/20210604-7.htm>, Resmi Gazete Sayısı: 31501, Erişim: 11.06.2023.
23. Resmi Gazete (2020), "Gümrük Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik", *Ankara*, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/09/20200930-1.htm>, Erişim: 11.06.2023.
24. Sangrutsamee, V., Srichandr, P., Poolthong, N. (2012), "Re-Pulped Waste Paper-Based Composite Building Materials With Low Thermal Conductivity", *Journal Of Asian Architecture And Building Engineering*, 11(1), 147-151.
25. Sarı, A. (2010), "Döviz Kuru Oynaklığının İthalata Etkileri: Türkiye Örneği", *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Ekonometri Ve İstatistik Dergisi*, Sayı:11 2010 31-44.
26. Tari, R., Yıldırım, D. Ç. (2009), "Döviz Kuru Belirsizliğinin İhracata Etkisi: Türkiye İçin Bir Uygulama", *Yönetim Ve Ekonomi Dergisi*, 16(2), 95-105.
27. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası. (2023), Döviz Kurları, <https://evds2.tcmb.gov.tr/index.php?/evds/serieMarket>, Erişim: 25.04.2023.
28. Yalçın, Ö., Kaya, A. İ., Şahin, H. T. (2020), "Mineral Based Boards Made From Lignocellulosic Wastes: 1st Part-Physical And Mechanical Properties", *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 11(2), 142-149.